

ברמאלה ובעיירת אליבירה הסמוכה. ב' הודעה מפתיעה, מסר משרד הביטחון על פעולת עונשין נגד תושבי שתי הערים, כי תגובה על השבת הלימודים והמיסחר ביום מיעד צה"ל. העונשים החמורים, שהוגדרו כבעלי מגמה "חינוכית": איסור נסיעה חופ' שית לירושלים, הפסקת ביקורי הגומלין בי ירון ומגמה, הקפאת מיבצע איחוד משפחות. היו אלה צעדים המנוגדים לחלוטין למדי' ניותו המוצהרת של ד"ר, שהכריז עד כה, כי מושבות סובלים רק הערבים. לכן — רגום לשבות, ישבתו בשלום. מה גרם לשינוי החמור? הניחוש הסביר ביותר היה, כי בזאת רצה ד"ר להפגין את מורת רוחו מראש עיריית רמאללה, נדים זארו, היחיד מבין ראשי הערים הערבים שאינו מוכן לשתף פעולה עם ד"ר.

אך לפני שיכול היה משהו לנתח עד תום את משמעות המיפנה, באה הודעה חדשה מוטרב משרד הביטחון: לא היו עוני שים, לא הופסקה התנועה, לא בוטלו הס' דרייהמבער לירדן. שום דבר.

אלא שמעתה יהיה נדים זארו אישיות בלתי רצויה בעיני הממשל הצבאי, ובלב תושבי השטחים תנקר השאלה: מתי יבוא המיפנה הבא?

השקפות

בשמחה ובגאון

כולנו בהריון

עם התחלתה של תחרות חלונות הראאה, הפך רחוב דיונוף לשדה קטל גדול. בין התחתונים, החיות והכובעים מונחים חיי' לים מצויים מובסים, דגלים ישראליים, סאנקים, כלי משחת. המולדת נוצצת מתוך כל גרב. השלט המכריז על עשרים שנות קוממיות מתנשא מבין בגדיהים והשלמות. כל חלון ראה מתחרה בשני בשלל הסיס' מאות הלאומיות והצעקניות.

כך הפכו ניצחון ישראל בשדה הקרב והי שאיפה לגבולות בטוחים — לסחורה העו' ברת לסוחר.

הריון ופרצופים מעוכים. בחנות לבגדי הריון מתנוססת, בצבעי כחול-לבן, הסיסמה בתי האלמות: בשמחה ובגאון — כולנו בהריון. למען המולדת — נרבה ל' לדת. עתיד העם והמדינה — ריבוי הילודה. סיסמה זו הומצאה עלידי בתם הצעירה של בעלי החנות, לידיה גרוקובסקי, נערה שמנמות חינונית, שעדיין לא החליטה אם להגשים על בשרה את דבריה: היא: כי לידיה עדיין לא נשואה.

מי שעדיין לא נולד, לא נולד. אבל ל' ילדים שכבר נולדו לא חסר במה לשחק. בימרי כוננות אלה חנות הצעצועים נוי מלאה מיסחקים משעשעים: סאנקים קטנים, מיקל' עים חמודים, תותחים יפהפים, טילים, מסר' סים, פצצות — הכל מסודר בצורת מיצעד צבאי, על רקע חומת ירושלים.

באמצע כל זה מונח מיסחק גדול ועליו כתוב: יניג'בול. מיסחק המלחמה המהנה. נטו כוחם והרווחתם — בשבירת פרצופיהם של הנטיא נאצר, אטאטי הסורי, וחוס'.

אין בובות אשכול. בראש המיצעד של הבובות, על במה קטנה, הוא הניח בובה של ד"ר המצדיעה לצועדים. רצינו לשים גם את אשכול, הוא מתנצל, אבל אין בובות של אשכול. רק של ד"ר, חבל. באונייה מעל לשמלה לבנה נוצצת, מר' נתמ מגמה של ארץ ישראל השלמה. אורות ניאון הנככים ונדלקים, מראים את ישראל של 1948, לעומת ישראל של 1967. לא התעמקנו ברעיון, אומר מנהל החנות, "נת' נו לרקורטור י' חופשית".

בחנות בגדיהים והמטריות גזרין, מר' אים דחק את השלום, ולא את המלחמה. רואים יש גם בובה של נערה ישראלית, כי בגדי קייק, לוחצת יד לנערה ערבייה, רעו' לתננים. את הרעיון הגהה טטסי גולדשטיין, אחת מן העובדות. זוהי כימעת החנות ה' יחיה של קישטה בנושאים מלחמתיים.

הרעיון של גזרין מאוד לא מקורי, אומר רוזנברגר, "כל שנה עושים דבר כיה". הוא עצמו עשה בחלון הראאה של אתה דבר הרבה יותר מקורי: הוא פיור על פני החלון נעליים קרועות של ערבים, תת'מיקלע קארל גוטטאב, כידון וקובע' פלדה רוסי. כל זה מסמל את הצבא המצרי המובס. מצד שני הוא בנה מקרטון את ירושלים של זכה: "זו האדיאה של מלחמה ושלום, לפי טולסטוי", הוא מסביר.

פלישת-פתע של חוקרי מס-הכנסה

חשפה שערווריה אדהימה בעסקי הביטוח

שעשועים שאינו בחל לערוך, מדי פעם, מסיבות עליוות ביירתו שברחוב מאניה — שהיא אחת הדירות המפוראות בתל' אביב, אולם בענייני עסקים הוא התגלה כאיש פינאנסים קשוח וממולח.

טוקטלי הזקן שילב לא רק את בנו אבינועם בעסקיו, הוא הכניס למעגל העיסקי גם את בנו הצעיר, עזריאל, ואת חתנו, רפי ואכט, הנשוי לבתו, דליה. רפי ניהל, בזמנו, את מיפעל ייצור-הגריבים טבריה, השיין לאביו. בלחץ חתנו נטש את המיפעל הצטרף לחברת אריה. אולם כעבור זמן קצר התברר לו שבחברת הביטוח אריה יש רק שליט אחד: אבינועם. רפי ואכט נטש את אריה ונסע לקאנדה.

☆☆☆

מנהל החשבונות הלשיין

יש לא העלה חשד כלשהו כלפי פעולותיה של חברת הביטוח אריה, עד לפני שבועות אחדים, כאשר אבינועם טוקטלי פיסר את מנהל החשבונות הראשי שלו, דב גרטש.

גרטש, שהיה ממורמר על פיטוריו אחרי שנות עבודה רבות, הלך ישר למשרדי מחלקת החקירות של מס' ההכנסה. לפי עדותו, השתמע כאילו ניהלה חברת אריה ספרים כפולים כדי להעלים הכנסות מעיני שילטונות מס' הכנסה. שיטה כזאת, עליה הצביע גרטש, פשוטה למדי. אריה, שרוב ביטוחיה מבוטחים בביטוח-מישנה אצל חברות הביטוח בחו"ל ובעיקר בכריטיניה

את עצמו, והוא עשה זאת כמורה דרך לתיירים בירושלים. במשך שנים היה יהודה מצב טוקטלי מוביל תיירים בסמיטאות ירושלים העתיקה.

תוך עבודתו זו, הכיר מדי פעם אנשי עסקים זרים, שבאו לבקר בארץ. הנער הצעיר והחרוץ התחבב על כמה מהם.

וכך, יום אחד בהיר, כשהיה ברשותו די כסף בכדי לרכוש כרטיס-נסיעה, יצא יהודה טוקטלי ללונדון, שם פרש עליו את חסותו אחד מאילי עולם הביטוח הכלכליות הגדו' סייע לו להשתלם בענף הביטוח.

בשנת 1925, כשהוא בן 21 בלבד, חזר יהודה טוקטלי לארץ, החל לעסוק בעיסקי ביטוח. הוא קשר קשרים עם חברות ביטוח בחו"ל; ותוך זמן קצר, היה לסוכנן הארצי של 15 חברות ביטוח בינלאומיות.

טוקטלי לא הסתפק בעסקיו בענף זה בלבד. כשצבר די כסף, החל להשקיע אותו במיפעלים תעשייתיים שונים, רבים. הוא נימנה על בעלי בית-החרושת למלט שמשון בהר-טוב, על בעלי חברת חמ"ט טבריה; חברת המרכז המסחרי בנתניה, ועוד. ואומנם, באחד הימים, ראה טוקטלי צורך לפרסם את מעליו בספר. הוא שכר סופר שיכתוב את סיפור-חיו תחת הכותרת בנתיב חיי. היתה לו רק צרה אחת לטוקטלי: הוא

ופת האוצר של מדינת ישראל הפ' סידה לאחרונה מיליון לירות. זה קרה כאשר הממונה על הכנסות המדינה, שמחה גפני, טירב לקבל את המיליון — שהוצע לו עבור קופת-המדינה.

לא בכל יום יכול האוצר להרשות לעצמו לסרב לקבל סכומים כאלה, אולם הפעם עשה זאת הממונה על הכנסות המדינה ללא כל היסוס: כי הסכום העגול הוצע ככופר לקופת-המדינה — אם רק יאות הממונה להשתק את השערווריות הכלכליות הגדו' לות, אשר ידעה המדינה בשנים האחרונות. מה היתה השערווריה השחה מיליון?

למעשה, עדיין לא ברור היקפה האמיתי אף לא שיהאוצר. שערווריה זו נימצאת עדיין בתהליך חקירה מורז ונימרוץ, בידי אנשי מחלקת החקירות המיוחדות של אנף מס' ההכנסה. כאשר תסתים חקירה זו, יתכן והממונה על הכנסות המדינה יגיע למסקנה, כי כדאי בכל זאת לקבל את הכופר שהוצע לה: אולם הוא אינו מוכן להפסיק את ההליכים בשלב זה, מאחר והעובדות שנאספו מרמות על אפשרות — העלמת הכנסות, בסכומים המסתכמים בי' כאות-אלפי לירות רבות.

במרכזה של החקירה נימצאת אחת

הייליון לירדות

כדי

להשתתף שערוריה!

שני המחותנים — פרידמן (מימין) וטוקטלי — שהציעו את הייליון

— מקבלת מחברות הביטוח תשלומים עבור מבוטחים שונים. התשלומים מתקבלים בלי רות. אולם בעוד אשר בספרים הפתוחים נרשמים ההכנסות בלירות ישראליות, הרי בספרים הכפולים אפשריים ונסתרים, אפשר לרשום אותם סכומים בסדר-גודלם הראלי — באותם סכומים ממש כמו בספרים הפתוחים — אבל בלירות שטרלינג.

במילים אחרות: אם נכונה ההלשנה, קיים הפרש של 700% בין אותו חלק מהכנסות שנירשם בספרים הפתוחים לצורכי מס' ההכנסה — לבין ההכנסות הריאליות.

זו היתה האשמה כבדה מדי מכדי ששילטונות מס' ההכנסה יוכלו לעבור עליה בשתיקה — אפילו אם מדובר בחברה מכובדת, בה קשורים כמה מאיליה המשק הישראליים.

רק בתום החקירה יתברר אם אמת דיבר מנהל החשבונות או אם היו אלו האשמות שוא, שנבעו מרצון לקום במעבידיו שפיטרוהו.

אולם גם כך לא היה, נעים כל העסק למעורבים בו: על כן הוצע למס' ההכנסה להפסיק את הליכי-החקירה — תמורת כופר של מיליון לירות.

לא אהב כל-כך לשלם. אחרי שהספר יצא לאור, טירב הזקן לשלם שכר-סופרים למחברו, שכתב את הספר בשמו של טוקטלי. המחבר תבע אותו למשפט. בפשרה שהושגה, נאלץ טוקטלי לשלם חלק משכר-הסופרים.

☆☆☆

אביר מיסדר האימפריה

רם בעסקי-ציבור עסק טוקטלי במרו' צת-השנים. כאחד מראשי הגוש האורחי בתל-אביב, היה פעיל באירגוני-הספורט האורחיים מכבי וזבולון, כיהן בתקופות שונות כיושב-הראש שלהם, בשנת 1941 אף היה חבר מועצת עיריית תל-אביב, ונשיא התאחדות בעלי הבתים בארץ-ישראל. על פעילותו הכלכלית והציבורית העניפה הע' ניקה לו מאשלת-לונדון, בהמלצת שילטונות המנדאט, את אות-הכבוד של חבר מיסדר האימפריה הבריטית.

בשנים האחרונות פרש טוקטלי הזקן מניהול מעשי של עסקיו. הוא אומנם ממשיך להחזיק בתואר של נשיא חברת הביטוח אריה: אולם כמנהל כללי, מינה את בנו הכבוד, אבינועם. אבינועם ניראה אומנם לפעמים כנער-

מחברות הביטוח הגדולות, החתיקות והמכו' ברות בארץ — חברת הביטוח אריה.

☆☆☆

זעזוע בעולם הפינאנסי

ב אחד הימים, לפני שבועות אחדים, הקיפו אנשי מחלקת-החקירות של מס' ההכנסה את משרדי חברת-הביטוח אריה, השוכנים בשורה של חדרים מפוארים כי מנדל-שיום התל-אביבי: חוליות מיוחדות ניכנסו למשרדי-החברה, שמו ידם על סררי החשבונות ולקחו אותם עימם.

פשיטות-חקירה כאילו מצד אנשי מס' ההכנסה הן תדירות למדי. אולם כשהמדובר בפשיטה והחרמת מיסמכים, ממשרדי חב' רתי-הביטוח אריה, עשוי הדבר לזעזע. השם טוקטלי הוא, כיום, שם-נידוף למיליוני; בייחוד בחוגים של הישוב ה' חתיק בארץ. אבל טוקטלי הזקן, העומד לחגוג בחודש הבא את יום הולדתו ה-64, והשולט כיום על אימפריה משקית קטנה, לא נולד מיליוני. הוא החל את דרכו מאפס, בנה את עצמו בכוחותיו הוא. יהודה מצב טוקטלי נולד בירושלים, למשפחה דלת-אמצעים; למד בחלמוד-הורה ובבית-הספר איליאנס. כבר מגיל צעיר היה נאלץ לפרנס